Rozvod a rozluka

Litva

1 Jaké jsou podmínky pro dosažení rozvodu?

Úprava rozvodu je stanovena v kapitole IV části 2 knize III „Rodinné právo“ Občanského zákoníku Litevské republiky (dále jen „litevský občanský zákoník“) (*Civilinis kodeksas*).

Článek 3.51 stanoví podmínky pro rozvod na základě dohody manželů. Manželství může být rozvedeno, jsou-li splněny všechny následující podmínky:

od uzavření manželství uplynul více než jeden rok;

manželé podepsali dohodu o úpravě poměrů v době po rozvodu manželství (vypořádání majetku, péče o děti atd.);

oba manželé jsou plně svéprávní.

V případech uvedených v tomto článku může být manželství rozvedeno ve zjednodušeném řízení.

Článek 3.55 litevského občanského zákoníku stanoví podmínky pro rozvod na návrh jednoho z manželů, který se podává u okresního soudu v místě bydliště navrhovatele. V takovém případě může být manželství rozvedeno, je-li splněna alespoň jedna z následujících podmínek:

manželé žijí déle než jeden rok odděleně;

jeden z manželů byl po uzavření manželství prohlášen rozsudkem soudu za nesvéprávného;

jeden z manželů byl rozsudkem soudu prohlášen za nezvěstného;

jeden z manželů je ve výkonu trestu odnětí svobody na dobu více než jednoho roku za spáchání neúmyslného trestného činu.

Článek 3.60 litevského občanského zákoníku stanoví podmínky pro rozvod z důvodu viny jednoho či obou z manželů. Jeden z manželů může podat návrh na rozvod v případě, kdy k rozvratu manželství došlo zaviněním druhého manžela. Dotyčný je uznán odpovědným za rozvrat manželství tehdy, jestliže zásadním způsobem porušil své manželské povinnosti stanovené v knize III (Rodinné právo) litevského občanského zákoníku (*Civilinis kodeksas*) tak, že společný manželský život není již nadále možný. Manželství se považuje za rozvrácené zaviněním druhého manžela tehdy, jestliže byl dotyčný odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu, dopustil se cizoložství nebo druhého manžela či další členy rodiny zneužíval nebo rodinu opustil a po dobu jednoho roku se o ni nestaral.

Odpůrce v rozvodovém řízení může tvrzení, že rozvrat zavinil, rozporovat a prokázat, že odpovědnost za rozvrat manželství nese navrhovatel. Soud může po zvážení okolností dané věci rozhodnout, že za rozvrat manželství nesou odpovědnost oba manželé. Pokud soud shledá, že rozvrat manželství zavinili oba manželé, jsou právní následky rozvodu totožné s následky rozvodu na základě vzájemné dohody.

2 Jaké jsou důvody k rozvodu?

Manželství zaniká smrtí jednoho z manželů nebo na základě zákona. Manželství může být rozvedeno na základě vzájemné dohody manželů, na návrh jednoho z manželů nebo na základě zavinění rozvratu jedním nebo oběma manželi.

3 Jaké jsou právní důsledky rozvodu s ohledem na:

Manželství se považuje za zaniklé ode dne, kdy rozhodnutí o rozvodu nabude právní moci. Ve lhůtě tří pracovních dnů ode dne, kdy takové rozhodnutí nabude právní moci, je soud povinen zaslat stejnopis tohoto rozhodnutí místnímu matričnímu úřadu, který rozvod zaznamená.

3.1 osobní vztahy mezi manželi (například užívání příjmení)

Po rozvodu si oba manželé mohou ponechat příjmení užívané po dobu manželství, nebo se vrátit k příjmení, které měli před uzavřením manželství. Je-li manželství rozvedeno z důvodu zavinění rozvratu jedním z manželů, může soud na návrh druhého z nich manželovi, který rozvod zavinil, zakázat, aby užíval příjmení, které užíval po dobu manželství, pokud spolu manželé nemají děti.

3.2 rozdělení jmění manželů

Rozdělení jmění manželů závisí na majetkových vztazích mezi manželi, jež mohou být stanoveny zákonem nebo smlouvou. Pokud spolu manželé neuzavřeli manželskou smlouvu, vztahuje se na jmění manželů úprava majetkových poměrů ze zákona. Majetkové vztahy mezi manželi podléhají ustanovením kapitoly VI části 3 knihy III litevského občanského zákoníku.

3.3 nezletilé děti manželů

Je-li vlastníkem rodinného obydlí manželů jeden z nich, může soud přiznat druhému manželovi užívací právo a povolit mu, aby v rodinném obydlí manželů setrval, pokud s ním v době po rozvodu budou bydlet nezletilé děti. Užívací právo trvá až do doby, kdy dítě nebo děti dosáhnou zletilosti. Mají-li manželé rodinné obydlí v pronájmu, může soud převést nájemní právo na toho manžela, se kterým budou bydlet nezletilé děti, nebo na manžela, který je v pracovní neschopnosti, přičemž druhého manžela – pakliže mu bylo nařízeno, aby žil odděleně – může ze společného obydlí vypovědět.

3.4 vyživovací povinnosti vůči druhému z manželů?

Tomu z manželů, který potřebuje podporu, soud v rozhodnutí o rozvodu rovněž přizná výživné, pokud otázku výživného neřeší dohoda o úpravě poměrů v době po rozvodu, kterou spolu manželé uzavřeli. Jestliže jim majetek či příjem postačuje k obživě, právo na výživné jim nepřísluší. Předpokládá se, že o výživné bude žádat ten z manželů, který vychovává nezletilé dítě pocházející z manželství nebo který z důvodu svého věku nebo zdravotního stavu není schopen pracovat. Pokud některý z manželů nemohl kvůli manželství a zajišťování společných zájmů rodiny nebo s ohledem na potřeby dětí získat žádnou kvalifikaci (dokončit studium), je oprávněn od druhého manžela požadovat uhrazení nákladů na dokončení studia nebo na rekvalifikaci.

Ten z manželů rozpad manželství zavinil, nemá nárok na výživné.

Při rozhodování o přiznání výživného a stanovení jeho výše musí soud přihlédnout k době trvání manželství, potřebnosti výživného, majetku obou bývalých manželů, jejich zdravotnímu stavu, věku a schopnosti pracovat, v případě, že je některý z manželů nezaměstnaný, k jeho možnostem získat zaměstnání a k dalším důležitým okolnostem.

Nastane-li některá z níže uvedených situací, soud výživné sníží, přizná výživné pouze na určitou omezenou dobu nebo přiznání výživného zamítne:

manželství trvalo po dobu kratší než jeden rok;

jeden z manželů, který měl na výživné nárok, se na druhém z manželů nebo na jeho blízkém příbuzném dopustil trestného činu;

finanční potíže, v nichž se některý z manželů mající nárok na výživné ocitl, jsou důsledkem jeho vlastní nedbalosti;

manžel požadující výživné nepřispěl k rozšiřování společného jmění nebo během manželství úmyslně poškodil zájmy druhého z manželů či rodiny.

Soud může požadovat, aby ten z manželů, jemuž bylo nařízeno platit druhému manželovi výživné, poskytl náležitou záruku, že tato povinnost bude splněna. Výživné může být přiznáno v podobě jednorázové částky, v podobě pravidelných měsíčních plateb (splátek) nebo převodem majetku.
Žádá-li některý z manželů o rozvod kvůli zdravotnímu postižení druhého manžela, musí manžel, který dal k rozvodu podnět, hradit léčbu a péči zdravotně postiženého bývalého manžela či manželky, pakliže tato léčba a péče nejsou hrazeny z prostředků státního sociálního zabezpečení.
Rozhodnutí o výživném je vykonatelný titul. Pokud bývalý manžel svou povinnost platit výživné řádně neplní, může být k úhradě výživného v souladu se zákonem použit majetek povinného manžela.
Pokud manžel, jemuž bylo nařízeno platit výživné, zemře, přechází tato povinnost na jeho dědice, pakliže to zděděný majetek umožňuje, a to bez ohledu na způsob přijetí dědictví.
Pokud bývalý manžel či manželka pobírající výživné zemře nebo uzavře nové manželství, povinnost platit výživné zaniká. V případě smrti přechází právo požadovat úhradu nedoplatků nebo dosud neuhrazených plateb výživného na dědice zesnulého manžela či manželky. Je-li nové manželství rozvedeno, bývalý manžel či manželka může požádat o obnovení výživného, ale jen za předpokladu, že vychovává dítě nebo pečuje o zdravotně postižené dítě ze svého předchozího manželství. Ve všech ostatních případech mají před vyživovacími povinnostmi bývalého manžela či manželky z předešlého manželství přednost vyživovací povinnosti manžela či manželky z pozdějšího manželství.

4 Co se v praxi rozumí právním pojmem „rozluka“?

Poté, co soud vynese rozhodnutí o rozluce, manželé spolu již nadále nežijí, ale jejich další práva a povinnosti nezanikají. Rozluka může být prvním krokem na cestě k rozvodu. To ovšem neznamená, že spolu manželé nemohou znovu začít společně žít. Na rozdíl od rozvodu nemohou manželé ve stavu rozluky uzavřít nová manželství, protože nejsou formálně rozvedeni.

5 Jaké jsou podmínky rozluky?

Jeden z manželů může soudu podat návrh na rozluku za okolností, které nemusejí záviset na druhém manželovi, jestliže jejich společný život přestal být únosný či možný, jestliže by mohly být závažným způsobem poškozeny zájmy jejich nezletilých dětí nebo jestliže spolu manželé už nechtějí žít. Pokud spolu manželé podepsali dohodu, která upravuje jejich poměry v době po rozluce, výživné a vzdělávání jejich nezletilých dětí, rozdělení majetku a vzájemné vyživovací povinnosti, mohou soudu rozluku navrhnout společně.

6 Jaké jsou právní důsledky rozluky?

Rozlukou nejsou dotčena práva a povinnosti manželů vůči jejich nezletilým dětem, manželé pouze žijí odděleně. Soud vynášející rozhodnutí o rozluce musí vždy zároveň s tím vydat i rozhodnutí o majetkovém vypořádání, pokud spolu manželé neuzavřeli smlouvu, která tyto záležitosti upravuje. Právní následky rozluky ve vztahu k vlastnickým právům manželů nastávají okamžikem zahájení řízení. Kterýkoli z manželů, který rozluku nezavinil, může nicméně soud požádat, aby stanovil, že právní následky rozluky mají ve vztahu k vlastnickým právům druhého manžela zpětnou účinnost k datu, kdy spolu manželé přestali fakticky žít. Jestliže některý z manželů, kteří jsou spolu ve stavu rozluky, po vynesení rozhodnutí o rozluce zemře, pozůstalému zůstávají všechna zákonná práva pozůstalého manžela vyjma případu, kdy soud shledal, že pozůstalý manžel tuto rozlukou zavinil. Totéž pravidlo platí i tehdy, když soud vynese rozhodnutí o rozluce na základě společné návrhu manželů, pokud dohoda o rozluce, kterou spolu manželé uzavřeli, nestanoví jinak. Pozůstalý manžel však nemůže po zesnulém dědit jeho nemovitý majetek.
Spolu s vynesením rozhodnutí o rozluce může soud manželovi, který rozluku zavinil, nařídit, aby druhému manželu platil výživné, pokud takovou podporu potřebuje a pokud otázku výživného neřeší dohoda o rozluce, kterou spolu manželé uzavřeli.
Pokud spolu manželé opět začnou žít a svůj úmysl obnovit manželské společenství potvrdí společným soužitím, rozluka zaniká. Rozluka zaniká rovněž tehdy, když soud vydá rozhodnutí, jímž schválí společný návrh obou manželů na ukončení rozluky, a své dřívější rozhodnutí o rozluce zruší.
Obnoví-li manželé své manželské soužití, jejich majetek zůstane oddělený až do té doby, než uzavřou novou manželskou smlouvu a zvolí si nové majetkové vztahy v manželství. Ukončení rozluky má právní účinky vůči třetím stranám pouze tehdy, když manželé uzavřou novou manželskou smlouvu, kterou registrují v souladu s postupem stanoveným v článku 3.103 litevského občanského zákoníku.
Jestliže rozluka manželů trvá více než rok ode dne, kdy rozhodnutí soudu nabyl právní moci, může kterýkoli z manželů podat návrh na rozvod.

7 Co se v praxi rozumí pojmem „prohlášení manželství za neplatné“?

Za neplatné může manželství prohlásit pouze soud. Manželství, které soud prohlásil za absolutně neplatné, je neplatné od počátku. Právní následky prohlášení manželství za neplatné (viz bod 9) závisejí na tom, zda manželé nebo alespoň jeden z nich jednali při uzavírání manželství v dobré víře. Zákon nicméně ve všech takových případech chrání práva dětí pocházejících z manželství, které bylo prohlášeno za neplatné (jsou považovány za děti manželské).
Poté, co je manželství prohlášeno za neplatné, mohou obě strany uzavřít nové manželství nebo registrované partnerství.

8 Jaké jsou podmínky pro prohlášení manželství za neplatné?

Manželství může být prohlášeno za absolutně neplatné, nejsou-li splněny následující podmínky pro uzavření manželství:
Manželství spolu mohou uzavřít pouze osoby opačného pohlaví.
Muž i žena musejí uzavřít manželství na základě své svobodné vůle. Výhrůžky, nátlak, podvod či jakýkoli jiný způsob omezování svobodné vůle představuje důvod pro prohlášení manželství za neplatné.
Manželství spolu mohou uzavřít pouze osoby, kterým je v den svatby 18 nebo více let. Na návrh osoby, která si přeje uzavřít manželství před dovršením 18 let, může soud věkovou hranici pro uzavření manželství výjimečně v rámci zjednodušeného řízení snížit, avšak nejvýše o dva roky. Důležitým důvodem pro snížení věkové hranice pro uzavření manželství je těhotenství. Je-li dotčená osoba těhotná, soud může povolit i uzavření manželství před dovršením 16 let.
Osoba, která byla pravomocným rozsudkem soudu prohlášena za nesvéprávnou, není oprávněna uzavřít manželství. Vyjde-li najevo, že soudu byl předložen návrh na prohlášení jedné ze stran zamýšleného manželství za nesvéprávnou, může být manželství uzavřeno teprve po té, co rozhodnutí o této věci nabude právní moci.
Osoba, která uzavřela manželství a nebyla v souladu s postupem, který předepisuje zákon, rozvedena, nesmí uzavřít žádné další manželství.
Manželství mezi rodiči a dětmi, osvojiteli a osvojenými dětmi, prarodiči a vnuky, sourozenci a částečnými sourozenci, bratranci a sestřenicemi, strýci a neteřemi a manželství mezi tetami a synovci jsou zakázána.
Za neplatné lze prohlásit rovněž zdánlivé manželství. Manželství, které bylo uzavřeno za účelem vytvoření zdání a bez úmyslu založit právoplatný rodinný svazek, může být prohlášeno za neplatné na návrh některého z manželů nebo státního zástupce.
Za neplatné může být prohlášeno také manželství, které nebylo uzavřeno na základě svobodné vůle. Ten z manželů, který může prokázat, že v době uzavření manželství nebyl schopen porozumět významu svého jednání nebo nebyl příčetný, může podat návrh na zrušení tohoto manželství. O prohlášení manželství za neplatné může požádat rovněž ten z manželů, který manželství uzavřel pod pohrůžkou, pod nátlakem nebo proto, že byl podveden.
Pokud některý z manželů vyslovil svůj manželský slib v důsledku podstatného omylu, může navrhnout prohlášení manželství za neplatné. Omyl se považuje za podstatný, pokud se vztahuje k okolnostem týkajícím se druhé strany, které by dotčeného manžela či manželku, pokud by jim byly známy, od uzavření manželství odradily. Předpokládá se, že omyl je podstatný, pokud se týká: i) zdravotního stavu druhé strany nebo sexuální abnormality, která znemožňuje normální rodinný život, nebo ii) skutečnosti, že druhá strana spáchala závažný trestný čin.

9 Jaké jsou právní důsledky prohlášení manželství za neplatné?

Děti pocházející z manželství, které bylo následně prohlášeno za neplatné, jsou považovány za děti manželské. Pokud manželé jednali v dobré víře, což znamená, že jim překážky bránící jejich manželství nebyly nebo nemohly být známy, právní důsledky jejich manželství jsou i přesto, že bylo prohlášeno za neplatné, s výjimkou dědického práva stejné, jako v případě platného manželství. Důkaz o tom, že manželé jednali v dobré víře, musí být uveden v rozhodnutí soudu.

Právní důsledky prohlášení manželství za neplatné v případě, že jeden nebo oba z manželů jednali ve zlé víře: pokud jednal v dobré víře pouze jeden z manželů, nabývá tento manžel na základě absolutně neplatného manželství práva sezdané osoby. Pokud obě strany jednaly ve zlé víře, na základě absolutně neplatného manželství nevznikají ani jedné ze stran žádná manželská práva ani žádné manželské povinnosti. Obě strany mají nárok na zpětné získání svého majetku včetně darů, které od nich obdržela druhá strana. Potřebuje-li manžel, který jednal v dobré víře, výživné, je oprávněn navrhnout, aby mu manžel, který jednal ve zlé víře, vyplácel výživné po dobu nejvýše tří let. Výši výživného stanoví soud s přihlédnutím k finanční situaci obou stran. Soud může nařídit, aby výživné bylo hrazeno formou měsíčních splátek, nebo jednorázovou platbou. Pokud se finanční situace jedné ze stran změní, dotčená strana může soud požádat o zvýšení či snížení výživného nebo o zrušení vyživovací povinnosti. Platnost rozhodnutí o výživném ve prospěch toho z manželů, který jednal v dobré víře, automaticky končí ve chvíli, kdy tato osoba uzavře nové manželství, nebo po uplynutí tříletého období, kdy platí vyživovací povinnost.

10 Existují alternativní mimosoudní prostředky umožňující řešit otázky týkající se rozvodu bez nutnosti obracet se na soud?

Litevské právo nezná žádné alternativní mimosoudního řešení záležitostí týkajících se rozvodu. Manželství proto může být rozvedeno pouze soudem.

11 Kam mám podat svůj návrh na rozvod/rozluku osob/prohlášení manželství za neplatné? Jaké náležitosti musí být splněny a jaké dokumenty by měly být přiloženy k žádosti?

Návrh na rozvod na základě vzájemné dohody manželů se podává u okresního soudu (*apylinkės teismas*) v místě bydliště jednoho z manželů. V návrhu musí být uvedeny důvody k rozvedení manželství a způsoby, jakým žadatel splní své závazky vůči druhému z manželů a svým nezletilým dětem, jakož i veškeré další údaje, které předepisuje článek 384 litevského občanského soudního řádu.

Návrh na rozvod podaný jedním z manželů se podává u okresního soudu v místě bydliště navrhovatele.

Návrh na rozvod z důvodu zavinění jednoho z manželů se podává u okresního soudu v místě bydliště odpůrce. Pokud má navrhovatel nezletilé děti, které s ním žijí ve společné domácnosti, návrh na rozvod lze podat také u okresního soudu v místě bydliště navrhovatele.

Návrh na prohlášení manželství za neplatné se podává u soudu v místě bydliště odpůrců nebo jednoho z odpůrců.

Návrhy na rozluku projednává soud v místě bydliště odpůrce.

12 Je možno získat právní pomoc na pokrytí nákladů spojených s řízením?

Zákon Litevské republiky o státem garantované právní pomoci (*Lietuvos Respublikos Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas*) upravuje poskytování bezplatné právní pomoci osobám s nízkým příjmem. Tato právní pomoc se vztahuje i na záležitosti rodinného práva.

13 Je možné podat proti rozhodnutí o rozvodu manželství/rozluce/prohlášení manželství za neplatné opravný prostředek?

Ano, proti rozhodnutí ve věci rozvodu či prohlášení manželství za neplatné lze podat odvolání v souladu s obecnými pravidly odvolacího řízení.

14 Co musím udělat pro to, aby rozhodnutí o rozvodu/rozluce/prohlášení manželství za neplatné, které vynesl soud v jiném členském státě, bylo uznáno v tomto členském státě?

Rozhodnutí o rozvodu, rozluce nebo prohlášení manželství za neplatné, které vydal soud jiného členského státu, je v Litevské republice uznáváno na základě nařízení Rady (ES) č. 2201/2003. Podle tohoto nařízení jsou rozhodnutí vydaná v některém členském státě EU uznávána v jiných členských státech, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení.

15 Na který soud bych se měl obrátit, pokud chci rozporovat uznání rozhodnutí o rozvodu/rozluce/zrušení manželství vynesenému v jiném členském státě? Jaké řízení se v těchto případech použije?

Na základě nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 může v Litevské republice kterákoliv dotčená osoba uznání rozhodnutí o rozvodu, rozluce či prohlášení manželství za neplatné vydané v jiném členském státě rozporovat.

V souladu s článkem 21 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 může kterákoliv dotčená osoba podat návrh u okresního soudu (*apylinkės teismas*), aby rozhodnutí vydané v jiném členském státě nebylo v Litvě uznáno.

Osoba, vůči níž se o uznání rozhodnutí žádá, může jeho uznání v Litvě rozporovat také s ohledem na již probíhající uznávací řízení a v návaznosti na rozhodnutí okresního soudu o uznání rozhodnutí. V takovém případě pak odpůrce může uznání rozhodnutí v Litvě rozporovat tak, že proti rozhodnutí okresního soudu o uznání rozhodnutí podá odvolání. V souladu s článkem 33 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 se lze proti rozhodnutí okresního soudu o uznání rozhodnutí vydaného v jiném členském státě odvolat u krajského soudu (*apygardos teismas*).

Odpůrce může uznání rozhodnutí vyneseného soudem jiného členského státu rozporovat s poukazem na důvody pro neuznání rozhodnutí ve věci rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné, které jsou stanoveny v článku 22 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003.

16 Právo, kterého státu se použije na rozvodové řízení mezi manželi, kteří nežijí v tomto členském státu nebo kteří mají rozdílná státní občanství?

Rozluka a rozvod se řídí právem platným v místě obvyklého bydliště manželů. Pokud manželé nemají společné obvyklé bydliště, použijí se zákony země, ve kterém měli společné obvyklé bydliště naposledy, nebo v případě, že to není možné, zákony země příslušného soudu. Pakliže zákony země, jejímiž jsou oba manželé občany, rozvod nedovolují nebo pro rozvedení manželství stanoví zvláštní podmínky, může být manželství rozvedeno v souladu s právními předpisy Litevské republiky tehdy, když jeden z manželů je zároveň litevským občanem nebo má v Litevské republice své obvyklé bydliště.

Tyto internetové stránky jsou součástí portálu Vaše Evropa.
Velice uvítáme jakoukoli zpětnou vazbu ohledně užitečnosti poskytnutých informací.

This webpage is part of an EU quality network

Poslední aktualizace: 17/12/2020

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani

Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.